

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Enhed/initialer: MFFM/Fødevareenheden

Sagsnr.: 27003

Dok.nr.: 710640

Dato: 27. august 2014

Talen til samråd i Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri onsdag den 27. august 2014, kl. ca. 16.00 (umiddelbart efter besvarelsen af samrådsspørgsmål AM).

(Det talte ord gælder)

Spørgsmål AN

”Ministeren bedes redegøre for hvorledes ministeren vil sikre, at det offentliges indkøbspolitik og offentlige udbud tilrettelægges på en sådan måde, at det understøtter ministerens ønske om at prioritere indkøb af lokalt producerede økologiske fødevarer?

Ministeren bedes herudover redegøre for, hvordan han vil forhindre, at EU griber ind og forbyder en offentlig indkøbspolitik, som er målrettet mod at indkøbe lokalt producerede økologiske fødevarer.” jf. svar på FLF alm. del - spørgsmål AN.”

Svar:

- Tak for indkaldelsen til dette samråd. De offentlige indkøb af fødevarer er et vigtigt tema at få diskuteret.
- Det offentlige serverer hver dag knap 1 mio. måltider og køber hvert år for ca. fire mia. kr. fødevarer. Den offentlige sektor spiller dermed via sine indkøb en betydelig rolle som driver for en mere bæredygtig fødevarereproduktion.

- I dag går godt 300 mio. kr. af de 4 mia. kr. til indkøb af økologiske fødevarer. Det svarer til ca. 7,5 %, og ligger derfor lige under de private husholdningers indkøb af økologi, der udgør ca. 8 %.
- Det er klart, at prisen er vigtig i de offentlige indkøb. Men både denne og tidligere regeringer har og har haft en målsætning om at øge det økologiske areal i Danmark. Derfor finder jeg det naturligt, at de offentlige institutioner også overvejer deres holdning til indkøb af økologiske produkter.
- Udover økologi og pris er der selvfølgelig også andre hensyn for prioriteringen i de offentlige indkøb af fødevarer. Det kan være ernæring, dyrevelfærd, sæsonens frugt og grønt m.v.
- Jeg har i løbet af sommeren været ude at sætte gang i en debat om bl.a. at købe lokale varer. Jeg så gerne en større andel af lokale fødevarer – både i de private og de offentlige indkøb.
- Men offentlige indkøbere skal ikke gøre det, fordi varerne er produceret indenfor kommunegrænsen. Hvis alle offentlige indkøbere valgte den model, ville det svække konkurrencen i Danmark og det indre marked, og på sigt dermed også skade kvaliteten i udbuddet.
- Desuden vil det for kommunerne ikke være lovligt ved EU-udbud at stille krav om, at varerne skal være lokalt produceret.

- Når man ønsker at købe lokale varer, skal det være fordi de har en særlig kvalitet, som man ønsker at prioritere.
- Fordi man for eksempel vil tilbyde plejehjemsbeboerne i Ringkøbing frisk fisk fra Vesterhavet, der vækker minder og skærper appetitten.
- Eller fordi man vil prioritere at tilbyde en stor variation i æblesorterne, der afspejler de skiftende sæsoner.
- Formelt er det altså muligt at lave indkøb, der har fokus på andet end pris. Reelt opleves det desværre ofte anderledes ude i kommunerne.
- De offentlige måltider er heldigvis et område, hvor der sker rigtig meget for tiden, hvilket er med til at gøre dette samråd endnu mere relevant.
- Kommunerne interesserer sig i stigende grad for at bruge de offentlige måltider. Det handler ikke længere udelukkende om at få maden billigst muligt, men også om at bruge de offentlige måltider som et værktøj til at nå mål om mere bæredygtighed og bedre velfærd for borgerne.
- Flere kommuner sætter ambitiøse mål for deres fødevarerindkøb. Lad mig nævne tre eksempler:
- Københavns Kommune har en målsætning om 90% økologi i de offentlige måltider i 2015 og har i dag opnået 79% økologi.

- Aarhus Kommune har et mål om 60% økologi og er i gang med at omlægge deres ca. 475 køkkener.
- Ringkøbing-Skjern Kommune har målsætninger om flere lokale fødevarer i de offentlige køkkener og har igangsat konkrete initiativer blandt andet om fødevarereindkøbsaftaler.
- Jeg mener, at vi skal blive bedre til at forstå, hvad der virker hos de kommuner, der formår at gå foran og vise vejen. Vi skal sprede de gode eksempler fra kommuner, der tør satse på økologi og kvalitet.
- Derfor handler det om at lære at beskrive de krav, man stiller til sine varer. Ikke bare om at give danske varer forrang.
- Nu vil jeg mere konkret vende mig mod de stillede spørgsmål.

EU's regler for offentlige udbud?

- Jeg vil starte med den del af spørgsmålet, som går på hvordan jeg vil forhindre, at EU griber ind og forbyder en offentlig indkøbspolitik, som er målrettet mod at indkøbe lokalt producerede økologiske fødevarer.
- Spørgsmålet kommer sig nok af, at mange kommunale aktører finder EU's udbudsregler udfordrende.
- EU's udbudsregler skal helt overordnet sikre, at alle virksomheder har lige adgang til offentlige kontrakter,

og at det offentlige køber bedst og billigst. Når det drejer sig om indkøb af fødevarer er to principper særligt relevante:

- Princippet om ligebehandling indebærer, at alle leverandører skal have lige mulighed for at konkurrere om en offentlig kontrakt. Det betyder for eksempel, at en ordregiver under udbudsprocessen ikke må stille én tilbudsgiver bedre end andre tilbudsgivere.
- Princippet om ikke-diskrimination indebærer for eksempel, at ordregiver ikke må stille krav om, at ydelser kun kan opfyldes af tilbudsgivere, der har hjemsted eller forretningssted i f.eks. Danmark.
- Dertil kommer principper om gennemsigtighed, proportionalitet og gensidig anerkendelse.
- For fødevarerindkøb betyder det konkret, at man ikke må stille krav om, at der købes danske varer eller varer fra en given kommune, da det strider mod princippet om ikke-diskrimination. Man må heller ikke stille så uproportionale krav eller lave så uigennemskuelige udbud, at man reelt afskærer alle bortset fra ens lokale yndlingsleverandør fra at levere.
- Men der må gerne stilles krav om en række kvalitetsparametre som f.eks. dyrevelfærd, ernæring og økologi, og der findes allerede økologiske fødevarerind-

købsaftaler i kommuner og hos SKI (Statens og Kommunernes Indkøbs Service A/S). Eksemplet fra København viser, at det kan lade sig gøre.

- Der er også eksempler på, at kommuner tilrettelægger deres udbud, så det bliver muligt for mindre leverandører at byde på dem. Det kan f.eks. lade sig gøre ved at dele kontrakterne op i mindre delaftaler eller ved ikke at lade alle fødevarer være omfattet af en kommunes indkøbsaftaler, så det giver plads til at kommunale køkkener kan købe for eksempel lokal friskfanget fisk eller lokal vildt.
- Selvom det ikke er et let område at navigere i, så vil jeg gerne understrege, at EU's udbudsregler altså ikke i sig selv udgør en forhindring for at efterspørge økologiske eller andre kvalitetsfødevarer i offentlige indkøbsaftaler.
- Jeg vil for en god ordens skyld afslutningsvis understrege, at EU's udbudsregler ligger under Erhvervs- og Vækstministeriets ressort. Uddybende spørgsmål til disse regler vil jeg derfor henvise til Erhvervs- og Vækstministeriet.

Hvad gør ministeren for at fremme økologi og lokalt producerede varer?

- Så vil jeg vende mig til spørgsmålet om, hvad jeg gør for at sikre, at det offentliges indkøbspolitik og offentlige udbud tilrettelægges på en sådan måde, at det fremmer indkøb af lokalt producerede økologiske fødevarer?
- Jeg møder stor interesse for økologi og lokale fødevarer i mange kommuner og offentlige køkkener. I Fødevareministeriet mærker vi også tydeligt kommuner og regioners interesse for ikke mindst økologi.
- Vi har to konkrete initiativer, der understøtter offentlige indkøb af økologiske og lokale fødevarer.
- For det første har regeringen siden 2012 årligt afsat 28 millioner kroner til at fremme omstillingen til økologi i de offentlige køkkener. Det sker bl.a. ved at give tilskud til den kompetenceudvikling, som kræves, når produktionen i et køkken skal lægges om til økologi indenfor det eksisterende madbudget.
- Ved den seneste ansøgningsrunde i juli 2014 kom der ansøgninger ind for 39 mio. kr., hvilket tyder på, at interessen stadig er stor for økologi ude i landets kommuner. Indtil nu har 24 kommuner fået tilskud til økologioplægning.

- For det andet har regeringen igangsat projektet 'Kloge Fødevarerindkøb' med ophæng i Madkulturen, der er en institution under Fødevarerministeriet.
- I Kløge Fødevarerindkøb ydes juridisk og fødevarerfaglig ekspertbistand til kommuner og regioner. Derudover sikrer Kløge Fødevarerindkøb udveksling og videndeling af best practice indenfor fødevarerudbud, og der indhentes erfaringer fra andre lande.
- Der er stor interesse for Kløge Fødevarerindkøb, som allerede har rådgivningsforløb med 15 kommuner.
- Kløge Fødevarerindkøb er i gang med at udvikle en række værktøjer, som kan hjælpe de offentlige indkøbere, eksempelvis med økologiske sortimentslister og en database over lokale økologiske producenter.
- Jeg kan som fødevarerminister ikke sikre, at kommuner og regioner i deres indkøbspolitikker og daglige indkøb vil prioritere økologi og lokale varer.
- Hvad jeg kan gøre er at starte en debat om værdien af at prioritere måltidet og gode, lokale, økologiske råvarer. Og regeringen kan med Kløge Fødevarerindkøb og puljen til økologisk omlægning sikre erfaringsudveksling og give værktøjer til kommuner, regioner og statslige institutioner, der deler mine ambitioner.
- Jeg tror også, at den tilgang i længden er mest holdbar: Grøn omstilling skal nok understøttes ovenfra – men den skal gro nedefra.

Afsluttende

- Afslutningsvis vil jeg konkludere, at jeg finder grund til at se optimistisk på ambitionerne om flere lokale og økologiske fødevarer i de offentlige gryder.
- Den imponerende søgning til de to initiativer, regeringen har sat i gang for at støtte en omlægning af de offentlige køkkener, vidner om at kommunerne er interesserede og prioriterer emnet.
- EU's udbudsregler udgør ikke i sig selv en begrænsning for at efterspørge økologiske eller andre kvalitetsfødevarer i offentlige indkøbsaftaler.
- EU's udbudsregler betyder, at man ikke må stille krav om, at der købes danske eller lokale varer fordi varen er dansk eller lokal, da det strider mod princippet om ikke-diskrimination.
- Der er ingen tvivl om, at juraen omkring dette område kan være kompliceret, og derfor kan opleves som en hindring for innovative indkøb.
- Det er bl.a. derfor, regeringen har taget initiativ til Kluge Fødevarerindkøb, der skal hjælpe kommunerne på vej. Via Kluge Fødevarerindkøb er vi også i dialog med SKI, så den nye forpligtende fælleskommunale indkøbsaftale på fødevarerområdet netop kan rumme de elementer, kommunerne ønsker.